фактором забезпечення ранньої діагностики проблеми та своєчасної розробки і впровадження належних профілактичних заходів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Rørvang M.V., Nielsen B.L., Herskin M.S., Jensen M.B. Prepartum Maternal Behavior of Domesticated Cattle: A Comparison with Managed, Feral, and Wild Ungulates. Front Vet Sci. 2018. 5. 45 p. DOI:10.3389/fvets.2018.00045
2. Lobeck-Luchterhand K.M., Silva P.R., Chebel R.C., Endres M.I. Effect of prepartum grouping strategy on displacements from the feed bunk and feeding behavior of dairy cows. J Dairy Sci. 2014. 97(5). P. 2800–7. DOI:10.31 68/jds.2013-7401
3. Kok A., Chen J., Kemp B., van Knegsel A.T.M. Review: Dry period length in dairy cows and consequences for metabolism and welfare and customised management strategies. Animal. 2019. 13(S1). P. 42–51. DOI:10.1017/S1751 731119001174.
4. Effects of prepartum stocking density and a blind on physiological biomarkers, health, and hygiene of transition Holstein dairy cows/K.C. Creutzinger et al. J Dairy Sci. 2021. 104(1). P. 886–898. DOI:10.3168/jds.2020-18718.
5. Short- term effects of regrouping on behavior of prepartum dairy cows/K. Schirmann et al. J Dairy Sci. 2011. 94(5). P. 2312–9. DOI:10.3168/jds.2010-3639
6. Black R.A., Krawczel P.D. A Case Study of Behaviour and Performance of Confined or Pastured Cows During the Dry Period. Animals (Basel). 2016. 6(7). 41 p. DOI:10.3390/ani6070041.
7. Prepartum behavior changes in dry Holstein cows at risk of postpartum diseases/M.A. Belaid et al. J Dairy Sci. 2021. 104(4). P. 4575–4583. DOI:10.3168/jds.2020-18792.
8. Luchterhand K.M., Silva P.R., Chebel R.C., Endres M.I. Association between Prepartum Feeding Behavior and Periparturient Health Disorders in Dairy Cows. Front Vet Sci. 2016. 3. 65 p. DOI:10.3389/fvets.2016.00065.
9. Huzzey J.M., Veira D.M., Weary D.M., von Keyserlingk M.A. Prepartum behavior and dry matter intake identify dairy cows at risk for metritis. J Dairy Sci. 2007. 90(7). P. 3220–33. DOI:10.3168/jds.2006-807
10. Association of prepartum lying time with nonesterified fatty acids and stillbirth in prepartum dairy heifers and cows/B.T. Menichetti et al. J Dairy Sci. 2020.103(12). P. 11782–11794. DOI:10.3168/jds.2020-18629.

УДК 636.2.084

ПОРОШИНСЬКА О.А., канд. вет. наук, доцент
ЄМЕЛЬЯНЕНКО А.А., канд. вет. наук
СТОВБЕЦЬКА Л.С., канд. вет. наук, доцент
ШМАЮН С.С., канд. вет. наук, доцент
НІЩЕМЕНКО М.П., д-р вет наук, професор
КОЗІЙ В.І., д-р вет.наук, професор
Білоцерківський національний аграрний університет

ЕТОЛОГІЧНІ ІНДИКАТОРИ ЗА ДІАГНОСТИКИ ХВОРОБ ТВАРИН

Розвиток сучасних біотехнологій, наряду із вирішенням багатьох важливих проблем, ставить перед людством велику кількість біоетичних питань. Важливою складовою даного напряму є вирішення питання етичного відношення до тварин за їх використання у різних сферах діяльності людини.

Ключові слова: етологія, добробут, тваринництво, ветеринарна медицина.

Використання сучасних технологій у сільському господарстві, зокрема у тваринництві є важливою умовою подальшого прогресу України. Тому важливим завданням ветеринарної медицини сьогодні є створення сприятливих умов для розвитку тваринництва шляхом: 1) ознайомлення виробників з міжнародним законодавством в області добробуту тварин, етичними правилами використання тварин у сільському господарстві; 2) розробка і удосконалення превентивної ветеринарної медицини в Україні; 3) популяризації даного напряму серед учених, фермерів, студентів та населення України.

Відомо, що застосування сучасних технологій у тваринництві часто може призводити до ігнорування елементарних біологічних потреб тварини. У зв'язку з цим у розвинених країнах напрацьована значна законодавча база головним завданням якої є спонукання виробників дотримуватися певних мінімальних стандартів, щодо забезпечення добробуту тварин. Правила утримання тварин на фермах обумовлюються міжнародними торгівельними угодами, контролюються переробниками і споживачами тваринницької продукції [1, 2].

В Україні, недостатня обізнаність виробників з вимогами щодо захисту тварин вже сьогодні призводить до значних економічних збитків. Тому належне інформаційне забезпечення, розробка законодавчих актів, які регламентують використання тварин у сільському господарстві та популяризація вчення про гуманне відношення до тварин серед власників ферм, професіоналів та населення в цілому є важливим завданням державних органів, ветеринарної науки в Україні. Це надасть змогу організовувати виробництво, яке дозволить галузі розвиватися за рахунок зменшення собівартості продукції, її експорту в країни Євросоюзу та члени СОТ.

Також, вивчення етичних проблем взаємовідносин людини і тварини є одним із обов'язкових компонентів навчальних програм у вузах біологічного напряму більшості країн Європи та США. Тому актуальним є розробка та введення в навчальні програми вузів біологічного напряму України предметів, де б розглядалися етичні питання ставлення до тварин та пропагувалися гуманні методи їх використання. На нашу думку, лише на цій основі можливий реальний перехід ветеринарної медицини від акценту на лікуванні до профілактичної роботи.

У зв'язку з цим мають бути проведені дослідження у напряму вивчення законодавчих актів, вимог та рекомендацій, які з точки зору поведінки тварин, регламентують діагностичну основу забезпечення здоров'я тварин у сільському господарстві.

Наявність наукових досліджень, які регламентують використання етологічних підходів до забезпечення здоров'я тварин у сільському господарстві, як і їх поширення і пропагування в інших сферах ветеринарної діяльності (наука, освіта тощо) є важливою умовою подальшого успішного співробітництва України з СОТ. Для того щоб мати змогу продавати свою продукцію технологія виробництва має бути приведена у відповідність до законодавчих актів, які з точки зору біоетики, добробуту чи навіть прав тварини регулюють умови їх утримання, годівлі та експлуатації [3, 4]. В Україні подібні підходи знаходяться на стадії становлення і розвитку. Ми вважаємо, що етологічна складова діяльності лікаря ветеринарної медицини в промисловому тваринництві заслуговує на увагу і розробка та впровадження цього напрямку потребують серйозної інформаційної та наукової підтримки.

Недостатня обізнаність з названими вимогами в Україні вже сьогодні призводить до того, що значні кошти витрачаються на будівництво тваринницьких приміщень, закупівлю технологій, які з точки зору етології не відповідають мінімальним стандартам прийнятим у розвинених країнах. Це значно обмежує можливості продажу продукції отриманої на таких фермах, а значить є серйозною перешкодою на шляху до підвищення їх конкурентної здатності.

Висновок. У зв'язку з цим ми вважаємо, що важливим напрямом роботи і підготовки сучасного лікаря ветеринарної медицини є використання етологічних підходів до забезпечення здоров'я тварин у промисловому тваринництві. Зокрема, заслуговує на увагу використання етологічних показників з метою діагностики хвороб тварин та моніторингу ефективності превентивних заходів у промисловому тваринництві.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Surveying selected European feed and livestock production chains for features enabling the case-specific post-market monitoring of livestock for intake and potential health impacts of animal feeds derived from genetically modified crops/G. Kleter et al. Food and Chemical Toxicology. 2018. Vol. 117. P. 66–78. DOI:10.1016/j.fct.2017.10.004

2. Campos B.C. The Rules-Boundaries-Behaviours (RBB) framework for farmers' adoption decisions of sustainable agricultural practices. Journal of Rural Studies. 2022. Vol. 92. P. 164–179. DOI:10.1016/j.jrurstud. 2022.03.012

3. Jose C. K., Maschat M.D. Accelerometer systems as tools for health and welfare assessment in cattle and pigs – A review. Behavioural Processes. 2020. Vol. 181. P. 1042–1062. DOI:10.1016/j.beproc.2020.104262

4. Beaver A., Kathryn L. Proudfoot, Marina Keyserlingk. Considerations for the future of dairy cattle housing: An animal welfare perspective. Journal of Dairy Science. 2020. Vol. 103. Issue 6. P. 5746–5758. DOI:10.3168/jds.2019-17804